Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego

MUZEUM HISTORII POLSKI

PATRIOTYZM JUTRA

Dofinansowano ze środków Muzeum Historii Polski w Warszawie w ramach programu „Patriotyzm Jutra”

MUZEUM HISTORII MIASTA ZDUŃSKA WOLA

MIASTO ZDUŃSKA WOLA

Starosta Zduńskowolski

POWSTAŃCY Z MIASTA ZDUŃSKA WOLA OCZAMI MŁODZIEŻY

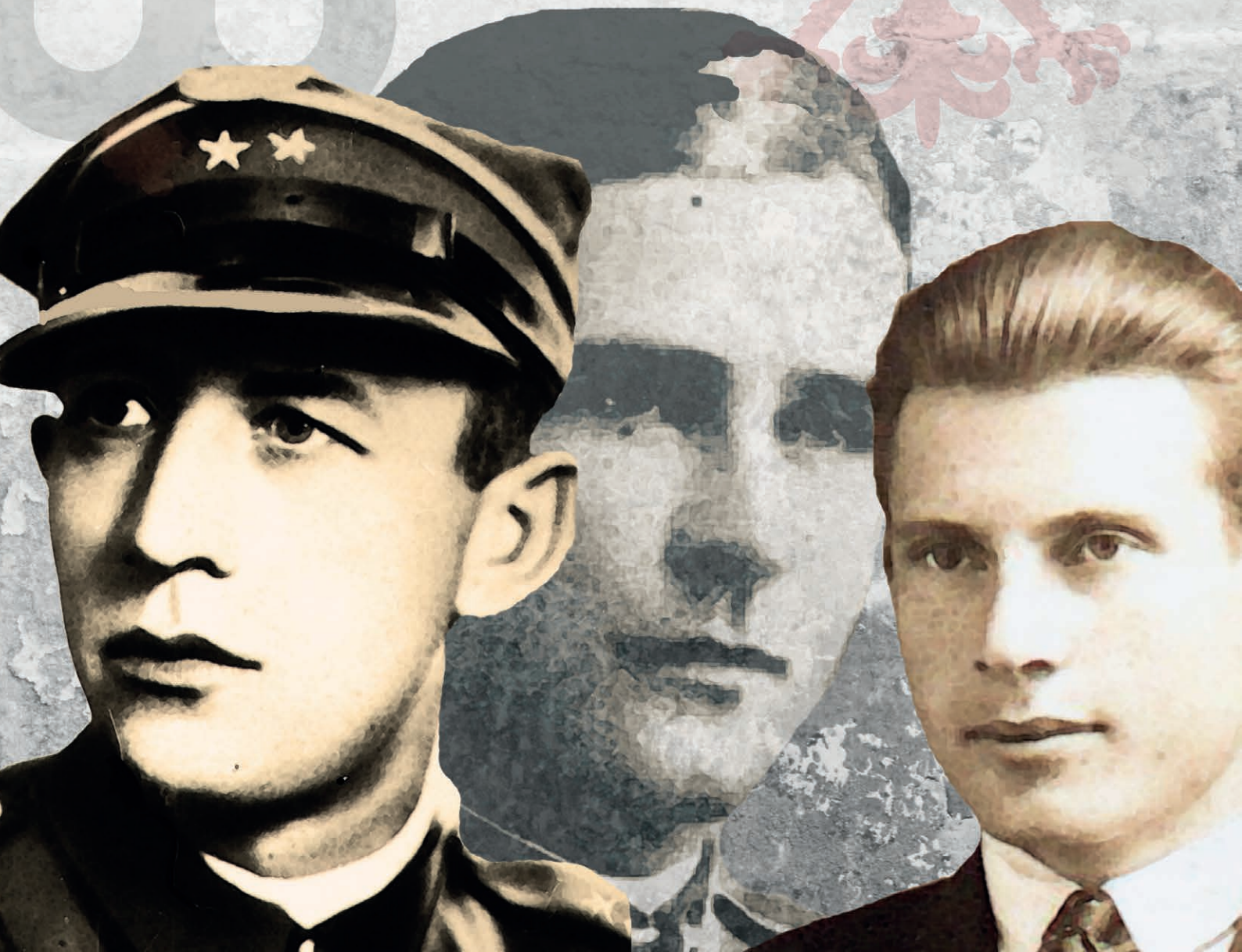

Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego
MUZEUM HISTORII POLSKI
PATRIOTYZM JUTRA

Dofinansowano ze środków Muzeum Historii Polski w Warszawie w ramach programu „Patriotyzm Jutra"

MUZEUM HISTORII MIASTA ZDUŃSKA WOLA
MIASTO ZDUŃSKA WOLA
Starosta Zduńskowolski

WYDAWCA:
Muzeum Historii Miasta Zduńska Wola

REDAKCJA:
Tomasz Polkowski

TEKST:
Tomasz Polkowski i Daniel Buszyński

SKŁAD I OPRACOWANIE GRAFICZNE:
Marta Mieszkowska

NAKŁAD:
300 sztuk

DRUK
Reklama AZ

ISBN 978-83-974274-3-3

CC BY

EGZEMPLARZ BEZPŁATNY

Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego

MUZEUM HISTORII POLSKI

PATRIOTYZM JUTRA

Dofinansowano ze środków Muzeum Historii Polski w Warszawie w ramach programu „Patriotyzm Jutra”

MUZEUM HISTORII MIASTA ZDUŃSKA WOLA

MIASTO ZDUŃSKA WOLA

Starosta Zduńskowolski

POWSTAŃCY Z MIASTA ZDUŃSKA WOLA OCZAMI MŁODZIEŻY

Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego
MUZEUM HISTORII POLSKI
PATRIOTYZM JUTRA

Dofinansowano ze środków Muzeum Historii Polski w Warszawie w ramach programu „Patriotyzm Jutra"

MUZEUM HISTORII MIASTA ZDUŃSKA WOLA
MIASTO ZDUŃSKA WOLA
Starosta Zduńskowolski

POWSTAŃCY Z MIASTA ZDUŃSKA WOLA OCZAMI MŁODZIEŻY

Powstanie Warszawskie jest jednym z najważniejszych oraz najbardziej tragicznych wydarzeń w historii Polski. Chociaż obszar walk objął Warszawę oraz jej najbliższe okolice, w działaniach wzięły udział osoby z całej Polski, w tym liczna grupa zduńskowolan oraz ludzi związanych z innymi miejscowościami dzisiejszego powiatu zduńskowolskiego. Były to zarówno osoby urodzone na tym obszarze, jak również te, które osiedliły się tutaj na różnych etapach swojego życia. W Zduńskiej Woli zostały one upamiętnione m.in. tablicami umieszczonymi z inicjatywy Grupy Rekonstrukcji Historycznej „Chrorby I" przy ul. Dąbrowskiego 7. Miejsce to nie jest przypadkowe. Tuż przed II wojną światową, a także po jej zakończeniu w budynku tym mieszkał kpt. Władysław Jachowicz „Konar", ostatni dowódca Batalionu Armii Krajowej „Chrobry I". Pierwsza pojawiła się w 2009 r. tablica dedykowana kapitanowi „Konarowi". W 2011 r., tuż obok, wmurowano dwie nowe tablice, na których znalazły się nazwiska trzydziestu sześciu Powstańców Warszawskich ze Zduńskiej Woli i powiatu zduńskowolskiego. Istotnym momentem dla pamięci historycznej w Zduńskiej Woli była podjęta w 2023 r. decyzja Rady Miasta Zduńska Wola o nadaniu nowo powstałej ulicy biegnącej pomiędzy Kościelną a Komisji Edukacji Narodowej imienia kpt. Władysława Jachowicza „Konara".

Celem niniejszej wystawy jest opowiedzenie historii Powstańców Warszawskich związanych ze Zduńską Wolą oczami młodzieży. Materiały zostały opracowane wiosną 2026 r. w trakcie zajęć prowadzonych dla uczniów Szkoły Podstawowej w Czechach oraz Wojsławicach, a także II Liceum Ogólnokształcącego w Zduńskiej Woli. W tekście wystawy zawarto refleksje uczniów na temat uczestników Powstania oraz samego zrywu, a także najważniejsze ich zdaniem fakty z życia poszczególnych bohaterów, które stanowią podstawę przedstawionych biogramów. Zwiedzający przeczyta m. in. o por. Zdzisławie Hecoldzie ps. „Zbójnik" - jednym z pierwszych żołnierzy AK, którzy zginęli 1 sierpnia 1944 r. Miejsce poświęcono także najmłodszym uczestnikom Powstania, a ilustracją jest tutaj historia Jerzego Adamczyka. Centralnym elementem jest natomiast postać kpt. Władysława Jachowicza oraz zduńskowolan walczących pod jego komendą. W wystawie wykorzystano materiały źródłowe oraz ikonograficzne z zasobów Muzeum Historii Miasta Zduńska Wola, Muzeum Powstania Warszawskiego, Archiwum Państwowego w Łodzi Oddział w Sieradzu, Witolda Jachowicza, Anny Sobczak oraz Antoniego Troszczyńskiego.

Tekst: Daniel Buszyński

W folderze oraz na wystawie użyto fotografii ze zbiorów Muzeum Powstania Warszawskiego, Muzeum Historii Miasta Zduńska Wola, Witolda Jachowicza, Janusza Tosika oraz dostępnych cyfrowo w domenie publicznej.

Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego
MUZEUM HISTORII POLSKI
PATRIOTYZM JUTRA
Dofinansowano ze środków Muzeum Historii Polski w Warszawie w ramach programu „Patriotyzm Jutra”
MUZEUM HISTORII MIASTA ZDUŃSKA WOLA
MIASTO ZDUŃSKA WOLA
Starosta Zduńskowolski

POWSTAŃCY Z MIASTA ZDUŃSKA WOLA OCZAMI MŁODZIEŻY

Czym jest dla nas Powstanie Warszawskie?

"Powstanie Warszawskie jest symbolem polskiego patriotyzmu i walki o dobro kraju. Pokazuje determinację i poświęcenie młodych ludzi. Patrząc na to, że jesteśmy w podobnym wieku do młodych Powstańców, jesteśmy wdzięczni za ich poświęcenie, są dla nas bohaterami. Dziękujemy, że dzięki nim dzisiaj mamy lepsze, spokojniejsze życie."

Uczniowie II Liceum Ogólnokształcącego
w Zduńskiej Woli

Śródmieście Północne, ul. Widok, Żołnierze Batalionu AK „Chrobry I” przed wymarszem do niewoli. Po lewej stronie z białym kocem przytroczonym do plecaka kpt. Władysław Jachowicz „Konar”. Ze zbiorów Muzeum Powstania Warszawskiego.

"Powstanie Warszawskie stanowi ważną pamiątkę dla Polaków, przypomina o ich oddaniu i odwadze. Powstanie Warszawskie to historyczny moment utrzymujący polską świadomość narodową, dumę z bycia Polakiem. To ważne wydarzenie, które należy obchodzić, ponieważ nasi przodkowie oddali życie za nas, abyśmy żyli w niepodległej Polsce."

Uczniowie II Liceum Ogólnokształcącego
w Zduńskiej Woli

Władysław Jachowicz podczas nauki w Szkole Podchorążych Piechoty w Ostrowi Mazowieckiej, Początek lat trzydziestych.

Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego
MUZEUM HISTORII POLSKI
PATRIOTYZM JUTRA
Dofinansowano ze środków Muzeum Historii Polski w Warszawie w ramach programu „Patriotyzm Jutra”
MUZEUM HISTORII MIASTA ZDUŃSKA WOLA
MIASTO ZDUŃSKA WOLA
Starosta Zduńskowolski

POWSTAŃCY Z MIASTA ZDUŃSKA WOLA OCZAMI MŁODZIEŻY

Powstańcy z Batalionu „Chrobry I” przed bunkrem przy zdobytym posterunku żandarmerii „Nordwache”.

Czym jest dla nas Powstanie Warszawskie?

"Powstanie Warszawskie to dla mnie symbol aby pamiętać, by walczyć o swoją ojczyznę. Wielu młodych ludzi oddawało życie za obronę Polski i dla mnie to zaszczyt mieć takich przodków, którzy nie poddawali się bez walki."

Natalia Mikulska, II Liceum Ogólnokształcące w Zduńskiej Woli

"Dziś Powstanie Warszawskie jest bardzo ważnym wydarzeniem w historii Polski. Dla wielu młodych ludzi jest symbolem poświęcenia i wiary w wyzwolenie ojczyzny. Powstańcy są dla młodego społeczeństwa wzorem do naśladowania w chwili zagrożenia. Ich patriotyzm jest godny podziwu."

Uczniowie II Liceum Ogólnokształcącego w Zduńskiej Woli

Odprawa Bataliony AK „Chroby I” na tyłach budynku Publicznych Szkół Powszechnych przy ul. Barokowej 7. Zbiórkę prowadzi kpt. Gustaw Billewicz „Sosna”. Ze zbiorów Muzeum Powstzania Warszawskiego.

Fragment Pasażu Simonsa uszkodzony we wrześniu 1939 r.

Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego
MUZEUM HISTORII POLSKI
PATRIOTYZM JUTRA
Dofinansowano ze środków Muzeum Historii Polski w Warszawie w ramach programu „Patriotyzm Jutra”
MUZEUM HISTORII MIASTA ZDUŃSKA WOLA
MIASTO ZDUŃSKA WOLA
Starosta Zduńskowolski

POWSTAŃCY Z MIASTA ZDUŃSKA WOLA OCZAMI MŁODZIEŻY

Jak oceniamy postać kpt. Władysława Jachowicza "Konara"?

"Kapitana 'Konara' oceniamy pozytywnie. Był on odważnym i sprawnym dowodcą Armii Krajowej w Powstaniu Warszawskim. Cenimy go za dobrą organizację i lojalną postawę wobec żołnierzy."

"Postać Władysława Jachowicza była godna podziwu. Wykazał się on ogromną odwagą, wsparciem dla bliźnich oraz pomysłowością. Niesamowite jest to, jak wiele osiągnął i przy tym cały czas wykazywał się skromnością."
Uczniowie II Liceum Ogólnokształcącego w Zduńskiej Woli

"Postać Władysława Jachowicza budzi we mnie podziw i zachwyt. Jest to przodek, który sprawia, iż wierzę w dobrą, wolną ojczyznę. Skłania mnie to do refleksji nad własnym zachowaniem."
Natalia Mikulska, II Liceum Ogólnokształcące w Zduńskiej Woli

Władysław Jachowicz jako porucznik 31 Pułku Strzelców Kaniowskich z Sieradza, grudzień 1937 r. (zbiory MHMZW)

Władysław Jachowicz jako porucznik 31 Pułku Strzelców Kaniowskich z Sieradza, grudzień 1937 r. (zbiory MHMZW)
Kapitan Władysław Jachowicz oraz jego adiutant strzelec Stanisław Zieleźnicki, który w czasie Powstania Warszawskiego służył również w Batalionie AK „Chrobry I”.
Włochy 1946 r. (zbiory Witolda Jachowicza)

Władysław Jachowicz w latach powojennych.

Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego
MUZEUM HISTORII POLSKI
PATRIOTYZM JUTRA
Dofinansowano ze środków Muzeum Historii Polski w Warszawie w ramach programu „Patriotyzm Jutra"
MUZEUM HISTORII MIASTA ZDUŃSKA WOLA
MIASTO ZDUŃSKA WOLA
Starosta Zduńskowolski

POWSTAŃCY Z MIASTA ZDUŃSKA WOLA OCZAMI MŁODZIEŻY

Co było dla nas najabardziej zaskakujące w historii Powstańców Warszawskich?

Żołnierze Batalionu AK „Chrobry I", sierpień 1944 r. Stoją od lewej: sanitariuszka Danuta Kamińska „Ewa", strz. Bronisław Borowski „Słowik" i prawdopodobnie kpr. pchor. Reginald Lewicki „Czarnota", za nimi- NN. Autor- Zygmunt Sowiński „Ostoja".
Ze zbiorów Muzeum Powstania Warszawkiego

"Najbardziej zaskakującym wątkiem historii Powstańców Warszawskich jest zaangażowanie dzieci w walkę przeciwko okupantowi."

"Dla nas najbardziej zaskakującym wątkiem był aktywny udział wielu cywili, niezależnie od wieku oraz sytuacji materialnej."

"Imponuje nam, że w Powstaniu Warszawskim brały udział dzieci. Doceniamy, że na początku Powstania Polacy nie chcieli się poddać."

"Najbardziej zaskakującym wątkiem historii Powstańców Warszawskich było dla nas przemieszczanie się kanałami."

Uczniowie Zespołu Szkoły Podstawowej i Przedszkola w Czechach im. Jana Pawła II

Stare Miasto, Ogród Krasińskich, sierpień 1944 r. Żołnierze Batalionu AK „Chrobry I". Pierwszy od lewej- pchor. Ryszard Włodarczyk „Czarny", drugi- strz. „Bronisław Borowski "Słowik". trzecia- N.N. łączniczka, czwarty prawdopodobnie kpr. pchor. Reginald Lewicki „Czarnota", piąta- Danuta Kamińska „Ewa", szósta- N.N.
Autor- Zygmunt Sowiński „Ostoja".
Ze zbiorów Muzeum Powstania Warszawskiego

Oficerowie Batalionu AK „Chrobry I"- dowódca I Kompanii Szturmowej- ppor. Tadeusz Kajetański „Edward Czarnocki" (ranny w nogę) i dowódca 1. plutonu- ppor. Jan Nestrypke „Borejasza".
Autor- Zygmunt Sowiński „Ostoja".
Ze zbiorów Muzeum Powstania Warszawskiego.

Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego
MUZEUM HISTORII POLSKI
PATRIOTYZM JUTRA
Dofinansowano ze środków Muzeum Historii Polski w Warszawie w ramach programu „Patriotyzm Jutra"
MUZEUM HISTORII MIASTA ZDUŃSKA WOLA
MIASTO ZDUŃSKA WOLA
Starosta Zduńskowolski

POWSTAŃCY Z MIASTA ZDUŃSKA WOLA OCZAMI MŁODZIEŻY

Dlaczego pamięć o najmłodszych uczestnikach Powstania Warszawskiego jest ważna?

"Warto pamiętać o najmłodszych uczestnikach Powstania Warszawskiego, ponieważ oddali życie za ojczyznę."

"Pomimo młodego wieku postanowili oni walczyć za ojczyznę, choć mieli całe życie przed sobą. Ryzykowali dla Polski."

"Pamięć o nich jest ważna, ponieważ odznaczali się ogromną odwagą oraz potrafili w bardzo młodym wieku poświęcić życie dla Polski."

"Warto pamiętać o najmłodszych uczestnikach, ponieważ pomimo ich młodego wieku, wykazali się ogromną odwagą i poświęceniem. Pamięć o nich uczy szacunku do historii i pokazuje, jak ważna jest wolność.

Uczniowie Zespołu Szkoły Podstawowej i Przedszkola w Czechach im. Jana Pawła II

Fotografia z Powstania Warszawskiego. Łącznik Jerzy Kotuszewski stojący w bramie lub przy jednym z filarów budynku Tamka 14. Ubrany jest w kombinezon ściągnięty paskiem, za który zatknięte są rekawice. Do paska doczepiona jest latarka sygnałowa. Na lewym ramieniu opaska, na głowie hełm polski wz. 31 spięty paskiem pod brodą. W tle widoczna kilkukondygnacyjna narożna kamienica Dobra 22/24/ róg Tamka 7. Autor- Tadeusz Bukowski „Bończa". Ze zbiorów Muzeum Powstania Warszawskiego.

Śródmieście Północne, wrzesień 1944r. ul. Bracka/róg Widok. Łącznik Batalionu AK „Chrobry I"- jeden z najmłodszych żołnierzy oddziału. Autor- Zygmunt Sowiński „Ostoja". Ze zbiorów Muzuem Powstania Warszawskiego.

Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego
MUZEUM HISTORII POLSKI
PATRIOTYZM JUTRA
Dofinansowano ze środków Muzeum Historii Polski w Warszawie w ramach programu „Patriotyzm Jutra"
MUZEUM HISTORII MIASTA ZDUŃSKA WOLA
MIASTO ZDUŃSKA WOLA
Starosta Zduńskowolski

POWSTAŃCY Z MIASTA ZDUŃSKA WOLA OCZAMI MŁODZIEŻY

Jak oceniamy postać Jerzego Adamczyka?

Śródmieście Południowe, ul. Śniadeckich, jeden z rannych żołnierzy, strz. „Chopin", w rowie łącznikowym na terenie szpitala polowego przy ul. Śniadeckich 17. Autor- Zygmunt Sowiński „Ostoja".
Ze zbiorów Muzeum Powstania Warszawskiego

"Jerzego Adamczyka ps. CYGAN oceniamy pozytywnie - był bardzo ważną postacią w Powstaniu Warszawskim."

"Uważamy, że Jerzy Adamczyk odznaczał się odwagą i męstwem, aktywnie pomagając Powstańcom w prostych obowiązkach. Nigdy się nie wywyższał, pozostał skromny."

"Uważamy, że postawa Jerzego Adamczyka jest godna podziwu, szacunku i naśladowania."

Uczniowie Zespołu Szkoły Podstawowej
i Przedszkola w Czechach im. Jana Pawła II

Jerzy Adamczyk ps. „Cygan"

Śródmieście Południowe, ul. Śniadeckich. Ranni żołnierze Batalionu AK „Chrobry I" przed budynkiem przy ul. Śniadeckich 17, gdzie mieścił się szpital. Od lewej stoją: kpr. pchor. Stanisław Ptaszyński „Skała", ppor. Tadeusz Kajetański „Edward Czarnocki", strz. Aleksander Henryk Sowiński „Ostoja".
Ze zbiorów Muzeum Powstania Warszawskiego

Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego
MUZEUM HISTORII POLSKI
PATRIOTYZM JUTRA
Dofinansowano ze środków Muzeum Historii Polski w Warszawie w ramach programu „Patriotyzm Jutra"
MUZEUM HISTORII MIASTA ZDUŃSKA WOLA
MIASTO ZDUŃSKA WOLA
Starosta Zduńskowolski

POWSTAŃCY Z MIASTA ZDUŃSKA WOLA OCZAMI MŁODZIEŻY

Śródmieście Południowe, ul. Śniadeckich, wrzesień 1944r. Ranni żołnierze Batalionu AK „Chrobry I" w szpitalu polowym przy ul. Śniedeckich 17. Drugi od lewej ppor. „Marek", trzeci- pchor. Stanisław Ptaszyński „Skała", pierwsza z prawej- łączniczka Krystyna Zapaśnik „Krystyna". Autor- Zygmunt Sowiński „Ostoja".
Ze zbiorów Muzeum Powstania Warszawskiego

Co było dla nas najistotniejsze w historii ppor. Jerzego Michalskiego ps. "Prawdzic"?

Jerzy Michalski był bohaterem i dobrym żołnierzem. Podczas okupacji ciągle walczył przeciwko Niemcom, a podczas Powstania Warszawskiego walczył do końca. Walczył przez ten cały okres dla wolności."

Odprawa poświęcona sytuacji na terenie zajętym przez I Kompanię Szturmową Batalionu AK „Chrobry I", sierpień 1944 r. Od lewej: pchor. Bogdan Czapliński „Wrzos", „Czarny", ppor. „Marek"- zastępca dowódcy I Kompanii i N.N. Zdjęcie wykonane na kwaterze w Pasażu Simonsa. Autor- Zygmunt Sowiński „Ostoja".
Ze zbiorów Muzeum Powstania Warszawskiego.

Kim był dla nas por. Zdzisław Hecold ps. "Zbójnik", "Zdzich"?

"Naszym zdaniem 'Zbójnik' mw trakcie obrony Portu Mokotowskiego wykazał się wielkim heroizmem. Mimo marnych szans na przeżycie, odważnie stanął do walki"

Jak oceniamy postać Stanisława Troszczyńskiego "Smigłego"?

"Sierżant podhorąży Stanisław Troszczyński był bohaterem, ponieważ walczył w wielu bitwach oraz służył w kilku oddziałach.. Ukończył szkołę konspiracyjną, będąc trzykrotnie rannym."

Uczniowie Szkoły Podstawowej w Wojsławichach

Stare Miasto, Ogród Krasińskich, sierpień 1944 r.
Grupowe zdjęcie żołnierzy Batalionu AK „Chrobry I".
Autor- Zygmunt Sowiński „Ostoja".
Ze zbiorów Muzeum Powstania Warszawskiego.

Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego
MUZEUM HISTORII POLSKI
PATRIOTYZM JUTRA
Dofinansowano ze środków Muzeum Historii Polski w Warszawie w ramach programu „Patriotyzm Jutra"
MUZEUM HISTORII MIASTA ZDUŃSKA WOLA
MIASTO ZDUŃSKA WOLA
Starosta Zduńskowolski

POWSTAŃCY Z MIASTA ZDUŃSKA WOLA

Polska ma taką tradycję walki o wolność jak żaden inny kraj w Europie. Zbrojne powstania przeciw państwom rozbiorowym były regularnym i bardzo nagłaśnianym elementem sceny wydarzeń XIX wieku. Idea „złotej wolności" kultywowana była aż po wiek XX. Powstanie wielkopolskie, powstania śląskie wpisały się w polską tradycję niepodległościową. W polskiej opinii publicznej zawsze utrzymywał się głęboki podział na „romantycznych" zwolenników walki zbrojnej i ich „pozytywistycznych" przeciwników.

W roku 1944 działania wojenne w Europie osiągnęły punkt krytyczny. Losy walk przechylały się nieodwracalnie na stronę Wielkiej Trójki. W ciągu poprzednich dwunastu miesięcy oddziały Wehrmachtu cofały się nieustannie, osłabione klęskami. Niemcy mogli wciąż mieć nadzieję, że uda im się zatrzymać przeważające siły Aliantów.

Powstanie Warszawskie to jedno z najbardziej dramatycznych wydarzeń drugiej wojny światowej, w którym ogniskują się historyczne konflikty tamtego czasu. Chociaż, z różnych powodów na Zachodzie i na Wschodzie starano się o Powstaniu zapomnieć-jego skutki były trwałe, a jego echa brzmią do dzisiaj. Jednakże jego znaczenie, w symbolicznym wymiarze walki o wolne i demokratyczne państwo polskie lepiej widać z dzisiejszej perspektywy.

Dziś mamy świadomość wagi tych historycznych wydarzeń, ogromu strat i daniny krwi jaką ponieśli Polacy chcąc pozostać wiernymi swojemu krajowi i jednocześnie do końca wypełnić sojusznicze zobowiązania aktywnie włączając się o walki. Mamy też świadomość, że nie tylko chodziło o sojusznicze zobowiązania chodziło. Powstanie rozgrywało się w cieniu tajnych rokowań, za którymi kryła się nasza przyszłość z alternatywą, kraju wolnego i demokratycznego lub niesuwerennego i totalitarnego. Takie właśnie było znaczenie tej heroicznej, nierównej walki.

W śród tych, którzy będąc w sierpniu '44 w Warszawie nie wahali się ani chwili byli również zduńskowolanie. Jedni tylko przez urodzenie inni przez powojenne osiedlenie a jeszcze inni to mieszkańcy z „dziada pradziada". Można zadać pytanie, „Co oni tam robili"? Można na nie odpowiedzieć „Czy to ważne"? Istotne jest to że tam byli, dając świadectwo swojego patriotyzmu, wierząc że każdy dzień toczonej przez nich walki przybliża społeczeństwo do upragnionej wolności.

Tekst: Tomasz Polkowski

Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego
MUZEUM HISTORII POLSKI
PATRIOTYZM JUTRA
Dofinansowano ze środków Muzeum Historii Polski w Warszawie w ramach programu „Patriotyzm Jutra"
MUZEUM HISTORII MIASTA ZDUŃSKA WOLA
MIASTO ZDUŃSKA WOLA
Starosta Zduńskowolski

POR. WŁADYSŁAW JACHOWICZ „KONAR"

(02.03.1907 – 17.10.1973 R.)

Urodzony w Tykadłowie pod Kaliszem. Syn Tomasza – organisty miejscowej parafii oraz Wiktorii z Graczykowskich. Miał ośmioro rodzeństwa. W 1909 r. rodzina przeprowadziła się do Marzenina. Był absolwentem zduńskowolskiego Gimnazjum (1926) oraz Szkoły Podchorążych Piechoty w Ostrowi Mazowieckiej (1933). W 1936 r. awansowany na porucznika. Do sierpnia 1939 r. służył w 31. Pułku Strzelców Kaniowskich.

We wrześniu 1939 r. służył w sztabie Grupy Operacyjnej „Piotrków" gen. Thommée, gdzie był II oficerem operacyjnym. Przeszedł szlak od walk nadgranicznych, aż do obrony Twierdzy Modlin. Wymieniony w rozkazie pożegnalnym gen. Thommée. Na mocy umowy kapitulacyjnej zwolniony do domu. W 1940 r. w obawie przed aresztowaniem wyjechał ze Zduńskiej Woli do Warszawy. Wstąpił do Polskiej Organizacji Zbrojnej, która w 1942 r, scaliła się z Armią Krajową. Szlak powstańczy Władysława Jachowicza rozpoczął się na Woli (1.-6. sierpnia), a następnie prowadził przez Stare Miasto (7. sierpnia - 2. września) i Śródmieście (2. września - 6. października). 1. sierpnia dowodzona przez niego 4. kompania miała koncentrację na ulicach w pobliżu Browaru Haberbuscha i Schiele. Oddział był najlepiej wyposażony spośród wszystkich kompanii Batalionu. Planowano jego wykorzystanie do zdobycia posterunku żandarmerii niemieckiej Nordwache na skrzyżowaniu ul. Chłodnej i Żelaznej na Woli. 1 sierpnia o 17:00 4. kompania zajęła pozycje otaczające Nordwache, lecz niemieckiej załogi nie udało się zaskoczyć i działania ograniczyły się do wspomnianego obsadzenia budynków, ograniczenia współdziałania Nordwache z dwoma sąsiadującymi placówkami i rozbicia samochodu sztabowego z kierowcą i pasażerem. W nocy z 9. na 10. sierpnia „Konar" dowodził jednym z dwóch plutonów, które wzięły udział w ataku na Dworzec Gdański. W dniu 18. sierpnia został odznaczony Krzyżem Srebrnym Orderu Wojennego Virtuti Militari V Klasy.

Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego
MUZEUM HISTORII POLSKI
PATRIOTYZM JUTRA
Dofinansowano ze środków Muzeum Historii Polski w Warszawie w ramach programu „Patriotyzm Jutra"
MUZEUM HISTORII MIASTA ZDUŃSKA WOLA
MIASTO ZDUŃSKA WOLA
Starosta Zduńskowolski

JERZY ADAMCZYK PS. „CYGAN"

(26.01.1932 – 15.04.2022 R.)

Gdy wybuchło Powstanie Warszawskie był zaledwie dwunastoletnim chłopcem mieszkającym przy ul. Elektrycznej 1 na Powiślu. Jak większość jego rówieśników, z racji wieku, nigdy nie walczył z bronią na pierwszej linii frontu. Pełnił za to funkcje pomocnicze. Był łącznikiem. Nie określił nigdy dokładnego przydziału. Tak wspominał dzień 1. sierpnia: *Nadszedł dzień 1. sierpnia 1944 r. Gdzieś w godzinie poobiedniej słychać było strzały, ojca nie było i starszego brata, pracował blisko na Dobrej, ale o ojcu nic nie wiedzieliśmy. Przed godziną 17:00 ojciec się zjawił, o brata się nie martwiliśmy, bo wiedzieliśmy, że jest w zakładzie Fryzjerskim, był fryzjerem. O godzinie siedemnastej /grzmiało/ ze wszystkich stron, wybiegliśmy na podwórko; było pełno sąsiadów, brama zamknięta, jacyś nieznani ludzie przy bramie nas nie dopuszczają. Idzie pogłoska „Powstanie", idziemy do mieszkania. Z jednego pokoju okno wychodzi na teren Elektrowni, starsi zza firanki wyglądają, opowiadają, co się dzieje na placu. Na placu jest strażnica Straży Pożarnej Elektrowni, wybiegają z niej strażacy w pełnym rynsztunku, zamiast toporków mają granaty i karabiny.*

Po zakończeniu działań wojennych, w nowej rzeczywistości, kontynuował przerwaną naukę, wstępując w szeregi ZHP. Był w 88. Warszawskiej Drużynie Harcerskiej im. Zawiszy Czarnego. W 1948 r. przystąpił do antykomunistycznej organizacji niepodległościowej Walcząca Armia Krajowa. W 1949 r. został aresztowany i poddany procesowi. Otrzymał wyrok 5. lat pozbawienia wolności. Uwolniony w 1953 r. niemal natychmiast dostał powołanie do wojska, a stamtąd do pracy w kopalni węgla kamiennego. Do domu mógł powrócić dopiero w 1955 roku. W 1958 r. wziął ślub z Alicją Matusiak ze Zduńskiej Woli, gdzie zamieszkał w 1983 r.

Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego
MUZEUM HISTORII POLSKI
PATRIOTYZM JUTRA
Dofinansowano ze środków Muzeum Historii Polski w Warszawie w ramach programu „Patriotyzm Jutra"
MUZEUM HISTORII MIASTA ZDUŃSKA WOLA
MIASTO ZDUŃSKA WOLA
Starosta Zduńskowolski

POR. ZDZISŁAW HECOLD PS. „ZBÓJNIK", „ZDZICH"

(04.11.1913 – 01.08.1944 R.)

Urodził się w Zduńskiej Woli, uczęszczał m.in. do Seminarium Nauczycielskiego (dzisiejsze Liceum Plastyczne). Był przedwojennym oficerem zawodowym i porucznikiem ze starszeństwem z 1. października 1937 r. We wrześniu 1939 r. walczył jako dowódca plutonu w 6. kompanii 64. Pułku Piechoty. W czasie okupacji posługiwał się konspiracyjnym nazwiskiem Antoni Kromołowski. Przed Powstaniem Warszawskim mieszkał przy ul. Marszałkowskiej 46. W Powstaniu Warszawskim służył w Pułku „BASZTA", Batalion „Olza". Był dowódcą kompanii O-1. Poległ 1. sierpnia podczas ataku na Fort Mokotowski określany kryptonimem „RAK".

Do ataku na Fort Mokotowski doszło tuż po godzinie W. Słabo uzbrojony oddział ponad 300. Powstańców ruszył do ataku na znajdujący się za drzewami fort, w którym stacjonowali żołnierze Luftwaffe. Niemcy byli dobrze przygotowani do obrony i ufortyfikowani. W bitwie zginęła większość Powstańców. Nieliczni, którzy przeżyli, trafili w ręce Niemców i zostali rozstrzelani. W następstwie walk niemieckie oddziały przeszukały także okoliczne domy, rozstrzeliwując cywilów.

Jeden z żołnierzy kompanii K-3 Pułku „Baszta" Antonii Woszczyk „Tosiek" wymienia poległego por. „Hecolda", w krótkim fragmencie swoich wspomnień „Baszta" - K-3 – Walczy (1973): *„Witold" (por. Witold Złotnicki) ciągnąc dalej swoje opowiadanie informuje mnie, że „Zbójnik" z „0-1", bardzo odważny żołnierz, zginął na ul. Racławieckiej, atakując Fort Mokotowski […]*. Zdzisław Hecold został pośmiertnie odznaczony Krzyżem Srebrnym Wojennym Virtuti Militari V klasy.

Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego
MUZEUM HISTORII POLSKI
PATRIOTYZM JUTRA
Dofinansowano ze środków Muzeum Historii Polski w Warszawie w ramach programu „Patriotyzm Jutra"
MUZEUM HISTORII MIASTA ZDUŃSKA WOLA
MIASTO ZDUŃSKA WOLA
Starosta Zduńskowolski

PPOR. JERZY MICHALSKI PS. „PRAWDZIC"

(26.05.1916 – 06.12.1979 R.)

Urodził się w Izabelowie. W konspiracji posługiwał się przybranym nazwiskiem Michels. Przed 1. sierpnia 1944 r. mieszkał przy ul. Ossowskiej 29 m. 6. Przed Powstaniem Warszawskim należał do Narodowych Sił Zbrojnych, przydzielony do Brygady Dyspozycyjno-Zmotoryzowanej "Koło" - dywizjon artylerii "Młot". W swoich wspomnieniach zawartych w rękopisie „Kilkorga Jeremiaków Kronika" (zbiór wspomnień żołnierzy Zgrupowania „Chrobry II" – kopia w zbiorach MHMZW) nie wspomina o dniu 1. sierpnia. Jego opis zaczyna się dopiero 2. sierpnia. Wskazuje to, że 1. sierpnia nie wziął udziału w walkach. Zgrupowanie było tego dnia dopiero formowane, z połączenia różnych oddziałów, w tym o zabarwieniu narodowym.

Po wybuchu Powstania służył w Zgrupowaniu "Chrobry II", II Batalionie "Lecha Grzybowskiego", 6. kompanii "Jeremi", II plutonie. Miał wówczas stopień plutonowego. Walczył do końca Powstania i poszedł do niewoli. 25. marca 1946 r. mianowany przez Naczelnego Wodza podporucznikiem czasu wojny z dniem 1. października 1944 r.

W latach 1946-1947 był dowódcą plutonu w kompanii wartowniczej 8244 w Waldorf. Po swojej śmierci spoczął na cmentarzu parafialnym w Korczewie. Obecnie spoczywa prawdopodobnie na Cmentarzu Wojskowym na Powązkach.

Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego
MUZEUM HISTORII POLSKI
PATRIOTYZM JUTRA
Dofinansowano ze środków Muzeum Historii Polski w Warszawie w ramach programu „Patriotyzm Jutra"
MUZEUM HISTORII MIASTA ZDUŃSKA WOLA
MIASTO ZDUŃSKA WOLA
Starosta Zduńskowolski

SIERŻANT PODCHORĄŻY STANISŁAW TROSZCZYŃSKI „ŚMIGŁY" (09.08.1917 – 13.12.1982 R.)

Urodził się w miejscowości Kruszyn w powiecie włocławskim. We wrześniu 1939 r. walczył w szeregach 21. Pułku Piechoty „Dzieci Warszawy". W konspiracji od stycznia 1940 r. Posługiwał się fałszywym nazwiskiem Mieczysław Nowak. Służył w Kedywie Komendy Głównej Armii Krajowej. W 1943 r. ukończył konspiracyjną Szkołę Podchorążych Rezerwy Piechoty. W Powstaniu Warszawskim służył w Zgrupowaniu „Radosław", Batalionie „Miotła, plutonie „Sarmaka" oraz „Igora". Nie zachowały się jego relacje z 1. sierpnia, lecz w książce Leszka Niżyńskiego „Batalion Miotła" (1992) zachował się fragment o jego działalności tego dnia. Możemy przeczytać następujące słowa: *Koncentracja oddziału wyznaczona została na godzinę 17:00 przy ul. Nowolipki 72, tuż naprzeciw gmachów Monopolu Tytoniowego, który otoczony był wysokim murem, na którym były gniazda niemieckich karabinów maszynowych. […] Zameldował się również wyjątkowo aktywny podchorąży Stanisław Troszczyński „Śmigły".*

Troszczyński walczył na Woli, Starym Mieście, Śródmieściu, Czerniakowie i Mokotowie. Został trzykrotnie ranny. Dostał się do niewoli. Był więźniem Stalagów 318 w Lamsdorf, XB w Sandbostel oraz Oflagu XC w Lubece. Wyzwolony 2. maja 1945 r. przez wojska Brytyjskie. Do Polski powrócił 18. sierpnia 1946 r. Po wojnie osiadł w Zduńskiej Woli wraz z żoną Heleną poznaną w Lubece. Pracował m.in. w Urzędzie Skarbowym oraz jako kierownik w PSS Społem i kinie "Hel". Był także dyrektorem w Miejskim Przedsiębiorstwie Gospodarki Komunalnej. Odznaczony m.in. Krzyżem Srebrnym Orderu Virtuti Militari V klasy oraz dwukrotnie Krzyżem Walecznych.

Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego
MUZEUM HISTORII POLSKI
PATRIOTYZM JUTRA
Dofinansowano ze środków Muzeum Historii Polski w Warszawie w ramach programu „Patriotyzm Jutra”
MUZEUM HISTORII MIASTA ZDUŃSKA WOLA
MIASTO ZDUŃSKA WOLA
Starosta Zduńskowolski

NOTATKI

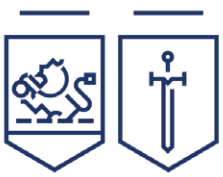

MUZEUM
HISTORII MIASTA
ZDUŃSKA WOLA

ISBN 978-83-974274-3-3

